

Entoloma callirhodon

– en ny, rosa rødskivesopp

JOHN BJARNE JORDAL (TEKST OG FOTO),
john.bjarne.jordal@c2i.net

Rødskivesoppene har tradisjonelt vært en vanskelig gruppe å finne ut av. Tidligere konservator Sigmund Sivertsen ved Vitenskapsmuseet i Trondheim har fortalt meg hvordan man måtte utstyre seg med et lass med særtrykk og bøker, noe som så gjerne førte til at man bare ble mer forvirret enn man var i utgangspunktet. Det var derfor et gjennombrudd og en lenge etterlengtet opprydding da nederlenderen Machiel Noordeloos i 1992 kom med en gjennomarbeidet flora for slekta som dekket hele Europa. Floraen beskrev 246 arter. De fleste var vel likevel forberedt på at siste ord ikke var sagt, og at flere arter ville bli oppdaget. Så i 2004 kom Noordeloos med et supplement som er like tykt som den opprinnelige floraen, der artsantallet er utvidet til 342 og der det presenteres hele 389 fargebilder. Nå har man endelig muligheten til å sammenligne det man har funnet med bilder av de aller fleste artene.

Farge er en av mange viktige karakterer innen rødskivesoppslekta. Særlig takknemlig kan det da være om man finner en art med uvanlige farger eller fargekombinasjoner. Høsten 2003 fant jeg for første gang en rødskivesopp som var rosa over det hele. Funnet ble gjort i en varm, sørvestvendt

(boreonemoral) hasselskog i Eresfjorden i Nesset kommune i Møre og Romsdal, i et område med mange spennende edellauvskoger. Det høleregnet som det ofte gjør her oppe, og det var dessverre håpløst å tenke på å ta bilder ute i skogen. Min første tanke var at dette måtte være *Entoloma roseum*, en sjelden art med ganske få funn i Norge, og som jeg selv ikke hadde sett før. Vel hjemme prøvde jeg nøkkelen og kom fram til at det vanskelig kunne være noe annet enn *E. roseum*, selv om det var flere ting som ikke syntes å stemme. Soppen jeg hadde funnet hadde faktisk noe så spesielt som en rosa skiveegg, noe som viste seg å skyldes cheilocystider med et tydelig rosa innhold. *Entoloma rosom* skulle ifølge boka ha fertil eller heterogen skiveegg, sjelden helt steril som denne var, og det sto ingen ting om fargete cheilocystider. Ellers hadde min sopp bl.a. tydelig kantstriper hatt, mens *E. roseum* ikke skulle ha kantstriper. Det ble tatt et par raske bilder på ei trefjøl før soppen gikk i tørka. Hadde jeg visst hvor spesielt funnet var, hadde jeg nok brukt litt mer tid på å få til bedre bilder.

Så ble kollektet liggende til Noordeloos selv kom på Norgesbesøk i september 2004 i forbindelse med



Entoloma callirhodon fra MR Nettet: Eresfjorden, funnet på bar jord under hassel 29.08.2003. Foto: John Bjarne Jordal.

Poenget med dette lille innslaget var delvis å fortelle om en morsom og vakker sopp, som dessuten synes å være uhyre sjelden. I tillegg er det grunn til å minne om at hvis man vil prøve seg på rødskivesopp er det ikke lenger tilstrekkelig med floraen fra 1992. Artsantallet er steget med 40%, og da er det helt nødvendig med supplementsbindet i tillegg.

Funndata

MR Nettet: Eresfjorden, sør for Stranda, på bar jord under hassel og alm i bratt, sørvestvendt, boreonemoral edellauvskog, kartblad 1320 II Eresfjord, MQ 564 512, 100 m o.h., 29.08.2003, leg. J.B. Jordal, det. M. E. Noordeloos (O).

Litteratur

- Noordeloos, M. E., 1992. *Entoloma* s.l. Fungi Europaei 5. Saronno, Italia. 1-760.
 Noordeloos, M. E., 2004. *Entoloma* s.l. supplemento. Fungi Europaei vol. 5a. Edizioni Candusso, Italia. 761-1378.

kartleggingsprosjektets kurs i Nordland. Det tok ham da ikke mange sekunder å fastslå ut fra bildet at dette var *Entoloma callirhodon* Hauskn. & Noordel., en av de mange nye artene i supplementsbindet. Senere har han også studert kollektet. Arten er opprinnelig beskrevet fra en kalkrik, moserik eng nær hassel i Østerrike i 1998. Funnet i Møre og Romsdal er ifølge Noordeloos det andre som er kjent. Man skal vel ikke se bort fra at det kan ligge et eller annet kollekt i herbariene, ubestemt eller under andre navn som *E. roseum*, men så langt er dette det første funnet som er kjent i Skandinavia.